

Iššūkius keliantis elgesys

Išskiriamos šios esminės agresyvaus elgesio priežastys

Agresyvus elgesys gali būti pamėgdžiojimo rezultatas

Agresyvumas gali būti kaip savo poreikių, erdvės ir kt. gynimas

Agresyvumas gali būti kaip emocinio diskomforto raiška (pervargimas ir kt.)

Agresyvumas gali būti kaip buvimo ilgalaikėje įtampoje pasekmė, tokioje situacijoje esantys vaikai yra jautrūs, dirglūs, jiems būdingi pykčio ir agresijos protrūkiai

Agresyvumas gali būti kaip tam tikrų emocijų elgesio sunkumų/sutrikimų pasekmė.

Agresyviai besielgiantiems vaikams sunku įžvelgti agresyvaus veiksmo arba poelgio priežastį bei tikslą, atpažinti jausmus. Dažnai tokie vaikai agresyvų elgesį nukreipia ne tik į kitą vaiką arba suaugusįjį, bet ir į daiktus, netgi į patį save.

Požymiai

Agresyvumas

Iššūkius
keliantis
elgesys

Nerimas

Žema
savivertė

Staigūs
emocijų
pokyčiai

Provokuojantis
elgesys

Dėmesio
koncentracijos
sunkumai

Raidos sutrikimų dažniausiai patiriami sunkumai

01

Komunikacijos
problemos

02

Abipusių
socialinių
interakcijų
sunkumai

03

Motorikos
problemos

04

Suvokimo
problemos

05

Pasikartojantys
sumažėję ir
stereotipiški
elgesiai ar
pomėgiai

Kas yra elgesys?

- Turi būti matomas arba girdimas
- Turi būti pamatuojamas:
 - Intensyvumas
 - Trukmė
 - Kiekis

Kodēl svarbu
tikslumas
apibrēžime?

Kitu atveju per daug vietas
interpretacijoms

Netikslūs duomenys

Nepasiekiami norimi rezultatai

Ne elgesys:

- Įžeidinėti
- Blogai elgtis
- Nerimauti
- Būti agresyviam
- Bijoti

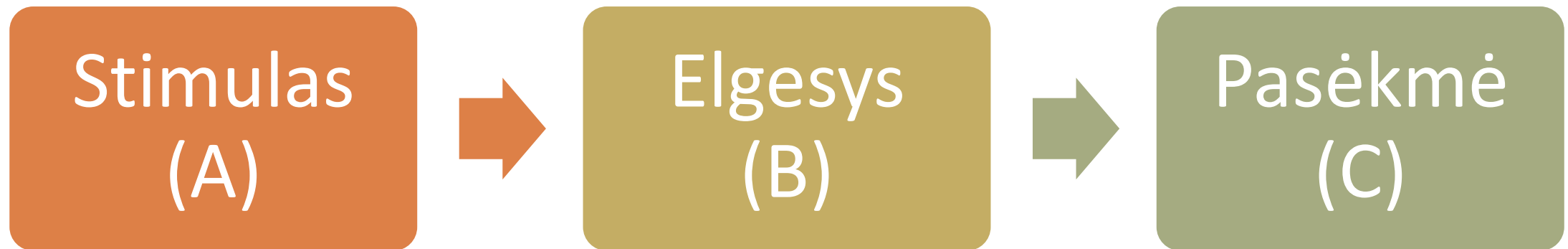
Elgesys:

- Verkti
- Spjauti
- Spirti
- Sakyti „ne“
- Mesti

Kas yra iššūkius keliantis elgesys?

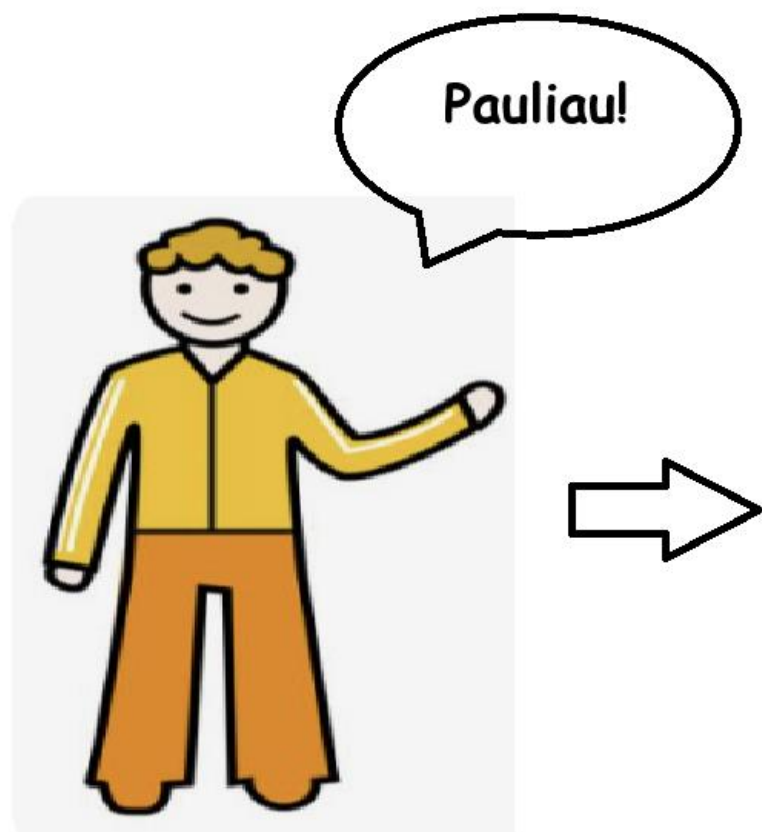
Kokia yra kiekvieno elgesio seka?

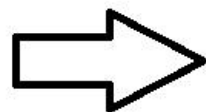
Jei kruopščiai stebėtume elgesio sekas ir jas išanalizuotume, geriau suprastume elgesį.

Jei suprastume elgesį, galėtume jį padažninti arba paretinti arba tiesiog leisti jam vystytis.

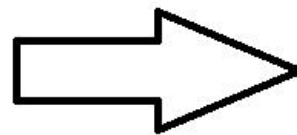
Pakeičiant A ir pakeičiant C, galima nukreipti elgesį norima linkme.

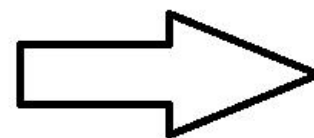
Stimulas

Elgesys

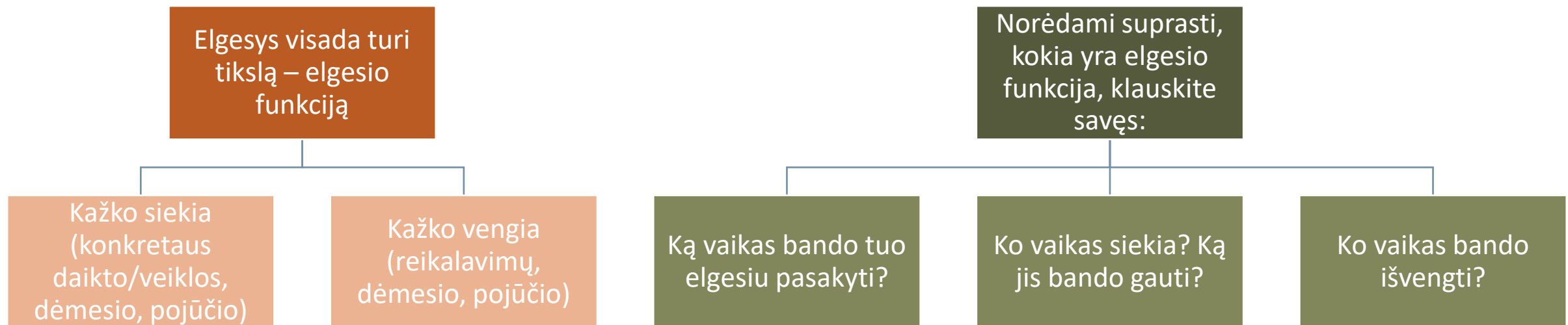

Pastiprinanti pasēkmē

Nepastiprinanti pasēkmē

Elgesio tikslas - funkcija

Reikalavimų vengimas – kodėl kyla?

- Per sunku
- Per lengva
- Nuobodu
- Paklusnumo stoka

Konkretus atlygis – kodėl kyla?

- Nemoka tinkamai išreikšti poreikių
- Nemoka palaukti
- Nesupranta kalbos

Dēmesio siekimas – kodēl kyla?

- Nemoka dēmesio gauti
tinkamais būda
- Negauna pakankamai
dēmesio uŖ tinkamā
elgesj
- Netinkamas dēmesys
malonesnis/jdomesnis

Dėmesio vengimas – kodėl kyla?

- Žmonės nemotyvuoja
- Neigiamos asociacijos
- Sutrikimo dalis

Pojūčiai – kodėl kyla?

- Stresas
- Nuobodulys
- Malonumas

Kaip sužinoti elgesio tikslą (funkciją)?

Dažnai numanomas išanalizavus elgesio seką
STIMULAS → ELGESYS → PASEKMĖ

Jei neaišku, pildoma skalė:

Durand motyvacijos klausimynas (trumpoji arba ilgoji versija)

Pasipraktikuokime!

Kai Ugnė pamato, kad auklėtoja iš spintelės pasiima sausainių, ji ima rėkti ir griebia auklėtoją už rankos, norėdama atimti.

- Iššūkius keliantis elgesys
- Elgesio priežastis

Tomo mokytoja aiškina klasei, kaip reikia atlikti užduotį. Tomas pradeda nuo stalo mėtyti daiktus. Mokytoja vieną kartą pasako "Tomai, stop", Tomas nusišypso ir numeta likusius savo daiktus. Mokytoja pakartoja tą pačią instrukciją griežtesniu tonu. Tomas vėl nusišypso ir numeta suolo draugo daiktus. Mokytoja prieina prie Tomo, paima už rankos ir išveda iš klasės nusiraminti.

- Iššūkius keliantis elgesys
- Elgesio priežastis

Pamokos metu Elena sėdi pasirėmusi ranka galvą ir neatlieka mokytojos duotos užduoties. Priėjusi mokytoja pakartoja užduotį ir pabaksnoja pirštu į priemones. Elena numeta visas priemones nuo stalo. Mokytoja išveda ją iš klasės nurimti.

- Iššūkius keliantis elgesys
- Elgesio priežastis

Kasparo mokykloje laiptai sunumeruoti skaičiais iš eilės (pirmas laiptas skaičiumi 1, antras laiptas skaičiumi 2 ir t.t.).

Einant į lauką Kasparas pamato, kad ant laipto trūksta skaičiaus 5. Jis pradeda rėkti ir nustumia šalia stovinčius vaikus. Mokytoja priėjusi prie Kasparo kelis kartus pakartoja “Stumdytis negalima, prašau atsiprašyti vaikų”. Kasparas toliau rėkia ir įdrėskia mokytojai į veidą. Mokytoja rėkiantį vaiką nuveda pas specialiąją pedagogę, ten jis nurimsta.

- Iššūkius keliantis elgesys
- Elgesio priežastis

*Lukas grupėje žiūri pro langą į
važiuojančias mašinas, prie jo ateina
grupės draugas Martynas ir paklausia „į
ką čia žiūri?“. Lukas nustumia Martyną.
Martynas nueina.*

- Iššūkius keliantis elgesys
- Elgesio priežastis

Durand motyvacijos skalė

1. Ar elgesys tęstųsi, jei asmuo ilgą laiką būtų paliktas vienas?

(Pvz., keletą valandų)

Niekada / Labai retai / Retai / Pusėtinai / Dažnai / Beveik visada / Visada
0 1. 2. 3. 4. 5. 6

2. Ar elgesys atsiranda, kai asmuo gauna prašymą atlikti sudėtingą užduotį?

Niekada / Labai retai / Retai / Pusėtinai / Dažnai / Beveik visada / Visada
0 1. 2. 3. 4. 5. 6

3. Ar šis elgesys atsiranda, kai asmeniui suteikiamas dėmesys?

Niekada / Labai retai / Retai / Pusėtinai / Dažnai / Beveik visada / Visada
0 1. 2. 3. 4. 5. 6

Pasipraktikuokime!

Kodėl svarbu žinoti elgesio tikslą?

Suprasite, kodėl
vaikas taip elgiasi

Bus lengviau
suprasti, ką vaikas
savo elgesiu bando
iškomunikuoti

Sužinosite kokių
įgūdžių jam trūksta

Galėsite juos
mokyti

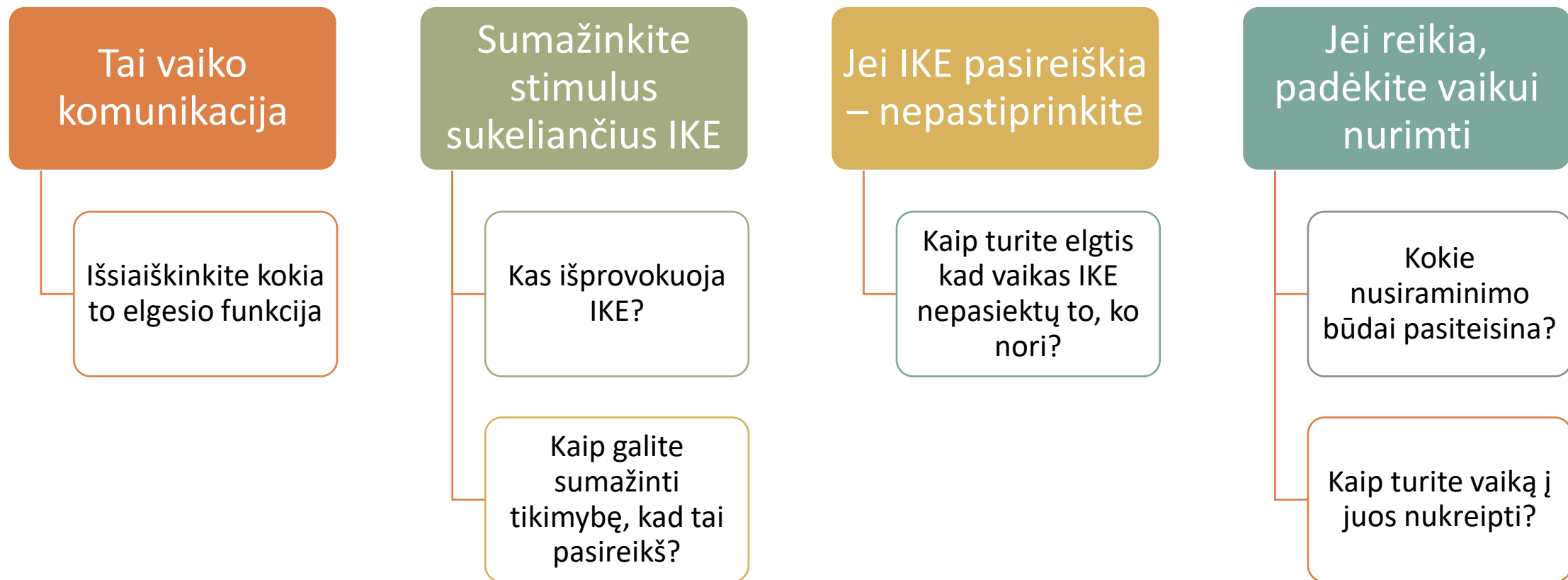
Galėsite
nepastiprinti IKE

Žinosite, kokio
atsako turite
nesuteikti vaikui už
IKE

Greičiau ir
efektyviau mokysite
savo vaiką

Gebėsite kurti
efektyvesnes
elgesio valdymo
strategijas

Iššūkius keliantis elgesys – kaip jį stabdyti?

Reikalavimų vengimas

Neleiskite išvengti reikalavimų

Pakeiskite pastiprinimą – daugiau/intensyviau

Sumažinkite reikalavimus, kad vaikas juos galėtų atlikti

Pastiprinkite panaikindami reikalavimus ir leisdami vaikui atlikti tai, ką jis nori

Nedidinkite reikalavimų palaipsniui – vaikas perdegs – naudokite kintantį augimą (kaip linksmieji kalneliai)

Mokykite komunikuoti

Konkretus daiktas/veikla

Neduokite vaikui, ko jis nori už probleminį elgesį

Naudokite norimą daiktą/veiklą pastiprinimui

Apribokite atlygio prieinamumą

Sumažinkite lūkesčius, kad greitai galėtumėte pastiprinti vaiką

Mokykite komunikuoti

Dėmesio siekimas

Ignoruokite probleminį elgesį

NEIGNORUOKITE VAIKO

Mokykite komunikuoti

Dėmesio vengimas

Neleiskite vaikui išvengti dėmesio probleminiu elgesiu

Nujautrikite vaiką nuo savo dėmesio

Mokykite komunikuoti

Pojūčiai

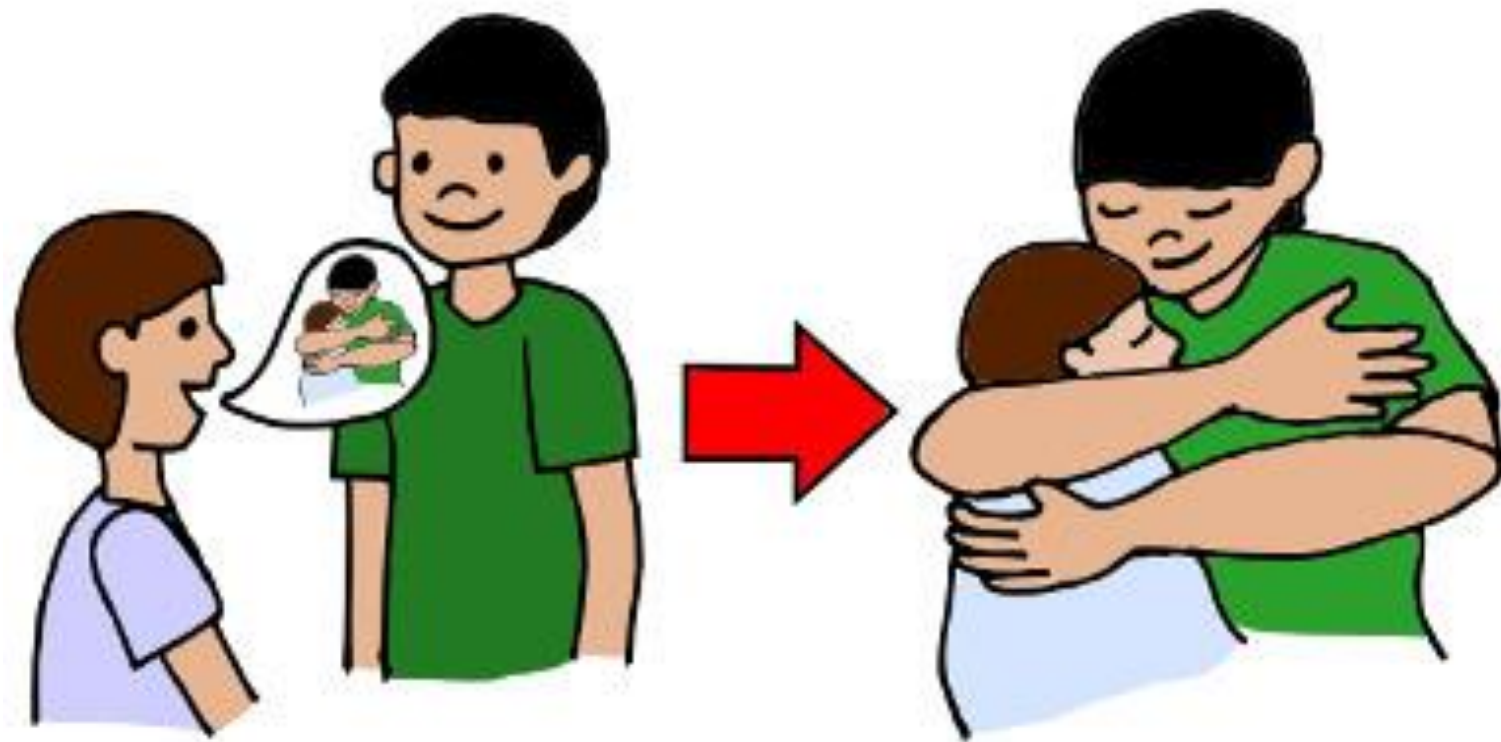
Sunkiausiai suvaldomas probleminis elgesys

Bandykite panaudoti pastiprinimui

Sukurkite socialiai priimtinas situacijas, kuriose vaikas galėtų gauti pojūčius (gal būdamas vienas)

Mokykite komunikuoti

Alternatyvus elgesys

Kas yra alternatyvus elgesys?

Socialiai priimtinas elgesys

Juo vaikas gali gauti tą pačią
funkciją kaip ir probleminiu elgesiu

Kodėl tai svarbu?

Vaikas vis dar nemokės
tinkamai elgtis

Tyrimai įrodo, kad
dirbant tik su iššūkius
keliančiu elgesiu,
elgesys nepasikeičia
ilgam

Alternatyvus elgesys

Nemokydami AE
nesustabdysime IKE
ilgalaikėje
perspektyvoje

Vaikas ir toliau
nežinos, kaip tinkamai
elgtis

Nemokydami AE
darome prielaidą, kad
vaikas tą elgesį moka

Dažniausiai neturi
įgūdžio – reikia mokyti

Kartais turi įgūdį, tačiau
neturi motyvacijos –
reikia ją sukurti
naudojant papildomą
pastiprinimą

Alternatyvus elgesys – kaip jo mokyti?

Alternatyvaus elgesio mokymo planas

	IŠŠŪKIUS KELIANTIS ELGESYS	ALTERNATYVUS ELGESYS
PRIEŠ ELGESIO PASIREIŠKIMĄ	Kaip galiu sumažinti tikimybę, kad atsiras stimulus, kuris sukels IKE?	Kaip turiu padažninti AE? Kaip turiu sukurti galimybes, sufleruoti AE?
PO ELGESIO PASIREIŠKIMO	Kaip turiu reaguoti, jei IKE vis dėlto pasireiškė?	Kaip turiu pastiprinti AE, kad jis pasikartotų?

Veiklos metu gavęs sunkią/nesuprantamą užduotį Jokūbas pradeda žiūrėti į pro langą. Pagalbos prašyti negeba.

	IŠŠŪKIUS KELIANTIS ELGESYS <i>Žiūrėjimas pro langą</i>	ALTERNATYVUS ELGESYS <i>Komunikacija „padėk man“</i>
PRIEŠ ELGESIO PASIREIŠKIMĄ	<i>Duoti Jokūbui pasirinkti iš keletos alternatyvių užduočių.</i>	<i>Pasufleruoti „padėk man“. Ant stalo turėti vizualinį priminimą – kai sunku, galiu prašyti pagalbos.</i>
PO ELGESIO PASIREIŠKIMO	<i>Gražinti Jokūbo dėmesį prie užduoties.</i>	<i>Suteikti pagalbą. Pastiprinti žetonu už AE.</i>

Norėdamas žaisti kartu su grupės draugais Kristupas prieina prie vaikų, griauna jų kaladėlių statinius, stumdo vaikus (berniukas yra neverbalus).

	IŠŠŪKIUS KELIANTIS ELGESYS <i>Griauna kaladėlių statinius, stumdo vaikus.</i>	ALTERNATYVUS ELGESYS <i>Kristupas priėjęs prie grupės draugo pakviečia žaisti kartu</i>
PRIEŠ ELGESIO PASIREIŠKIMĄ	<i>Grupės vaikai skiria Kristupui dėmesio, užkalbina jį, pakviečia žaisti.</i>	<i>Turėti vizualinį suflerį „noriu žaisti“ (galima pakabinti vaikui ant kaklo). Pamačius Kristupo iniciatyvą eiti prie vaikų - pamodeliuoti tinkamą prisijungimą į žaidimą.</i>
PO ELGESIO PASIREIŠKIMO	<i>Vaikai atstumia Kristupą nuo savęs, pasakydami „ne“.</i>	<i>Vaikai priima Kristupą žaisti iš karto kai jis paprašo. Skiriamas momentinis pastiprinimas už AE.</i>

Pasipraktikuokime!

IKE valdymas vizualinių priemonių pagalba

Mokymas žodžiu dažniausiai neveiksmingas

Elgesio mokymą vizualizuokite

Aptarkite taisykles

Suvaidinkite

- Su žaislais
- Patys

Provokuokite realiame gyvenime

- Įspėdami
- Neįspėdami
- Natūralios situacijos

Laikas jūsu klausimams

